

CO PÍŠÍ JINDE

Na otázky, které se týkají života lidí v prvním století třetího milénia se pokouší odpovědět článek Lidových novin **Svět ve 21. století**. Tyto prognózy si nekladou za cíl seriózní vědecký náhled do budoucnosti, spíše se snaží nastínit možný vývoj.

Například na otázku „Dojde nám benzín?“ můžeme již dnes poměrně spolehlivě odpovědět, že ano. Zásoby ropy stačí zhruba na 50 let. Co však benzín nahradí, na to již spolehlivě odpovědět neumíme. Jako nové druhy pohonu automobilů mají budoucnost elektromobily nebo tzv. palivové články, v nichž se vodík slučuje „za studena“ s kyslíkem za vzniku elektrického proudu. Auta budou stále více řízena počítači, budou existovat i části dálnic, které svým systémem budou usměrňovat jízdu automobilů.

Inteligentní roboti, u nichž bude pokračovat snaha o propojování klasických elektronických obvodů s biologickými strukturami, se uplatní především při výzkumu vesmíru a oceánu a ve vojenské technice. Stejně tak malí „nanoroboti“ velcí jen několik tisícín milimetru, dokáží opravit v lidském těle všechny poškozené orgány, včetně odstranění rakovinových nádorů.

V oblasti genového inženýrství se budou velkou měrou využívat tzv. transgenní rostliny - tedy plodiny obohacené o geny pro vyšší výnosnost, odolnost či lepší obsah látek. Okolnosti (především růst lidí na Zemi) však donutí naše potomky změnit stravovací návyky, například jíst méně masa. Obilí, které zkonzumuje vykrmované zvíře, totiž užíví mnohem více lidí než maso onoho zvířete.

Klasické knihy, učebnice i noviny se budou distribuovat především po Internetu, klasicky tištěné knihy se stanou exkluzivní záležitostí elity.

Podobně velkou změnu lze očekávat i v turistickém ruchu. Například vstup do lesa může být jen na povolení, turistické výpravy budou směřovat do Antarktidy a sibiřské tajgy.

V otázce energií se bude prosazovat tzv. čisté využití uhlí, budou se prosazovat úsporné technologie, popř. i termonukleární elektrárny.

Nové technologie vyvolají samozřejmě i nedostatek pracovních míst. Zkrátí se pracovní doba a aby lidé nezůstávali dlouhodobě nezaměstnaní, bude se možná práce přidělovat administrativně. Na druhé straně – v otázce využití volného času a zábavy – bude naopak nabídka zesílena,

vzniknou střediska tvořivé inetraktivní zábavy, ale pravděpodobně i zábava bude regulována v zájmu zachování psychického zdraví společnosti.

V otázce dopravy zaznamená největší změny letecká doprava – nadzvukové dopravní letouny druhé generace se budou pohybovat rychlostí 2 500 km/h a železniční doprava – vysokorychlostní vlaky – rychlostí kolem 300 km/h.

Světová síť bude rychlejší a pravděpodobně přenášená přes satelitní systémy. Mobilní telefony uvolní místo kapesním internetovým terminálům s většími displeji a mnoha přídatnými službami.

Dnes samozřejmě přesně nevíme, jak bude vypadat naše budoucnost a je také možné, že se těmto futurologickým prognózám budou lidé za dvacet let smát.

[LIDOVÉ NOVINY, 6. 1. 2001, VED]

Jedním ze současných problémů vysokých škol je soubor nové reality s tradicí. Na téma **Univerzitní dilema: Jak učit?** uveřejnil své názory **Domínek Lukeš** – lingvista, lektor českého jazyka na School of Slavonic and East European Studies, University of London. Autor se v článku pokouší formulovat několik základních otázek, jež by se měly objevit na nejbližších jednáních akademických rad. Základní otázka: Mají se studenti vysokých škol učit spíše novým znalostem, nebo si spíše osvojovat dovednosti, které jim umožní nové informace si osvojit a účinně používat? Důležité je tu slovo „spíše“, protože tyto dva aspekty nelze od sebe odloučit: je nutné vést debatu o míře těchto dovedností.

Přitom různé univerzitní tradice zaujímají k tomuto dilematu různá stanoviska – anglosaská tradice vystupuje jasně na straně dovedností, zatímco kontinentální tradice se v různé míře staví za znalosti. Do jisté míry jde tedy o spor mezi pragmatismem a tradicionalismem.

Jedním z možných trendů je ten, že mnozí lidé si rozdělí život na dvě přibližně dvacetileté odlišné kariéry, a budou se tedy vracet do škol opět kolem svých padesátilet. Zárodky tohoto trendu je v ekonomicky vyspělých zemích (včetně ČR) možné vypořádat již nyní. Otázkou tedy zůstává: Jak se s touto situací hodlá vypořádat univerzita? Bude trvat na tom, že jejím úkolem je pouze připravovat budoucí vědce, nebo posune tento cíl až do vyššího stupně a soustředí se na svém prvním stupni na rozvoj samostatných myšlenkových dovedností studentů? Pro autora je odpověď jasná ano pro alternativu druhou.

Jak vlastně chtějí vysoké školy dosáhnout svých cílů, ať už si je vytýčí jakkoli? Co vlastně vědí vysokoškolští učitelé o učení? Je s podivem, že naprostá většina vysokoškolských pedagogů neabsolvovala za celý život ani jeden kurs o alternativních přístupech k výuce, či o požadavcích a potřebách studentů. Jedinou kvalifikací pro dráhu učitelů na vysoké škole je odbornost v dané disciplíně. Prakticky to znamená, že budou schopni učit jen lidi sobě podobné a odlišným pravý náhled do svého oboru odeprou. Trpí tak jednotliví studenti, ale i sama věda, která si tímto počináním omezuje svůj genetický fond.

Jsou vysoké školy spíše místem vzdělávání nebo spíše místem výzkumu? Na tento problém dosud většina institucí nachází odpověď v jakési střední cestě, která je více méně nezbytná. Podstatná otázka je jiná: Jestliže vysoké školy prezentují jako 40ti až 80ti % součást své činnosti výuku, neměly by věnovat minimálně stejnou část svých prostředků na zdokonalování svých zaměstnanců jako pedagogů?

Závěrem článku si autor všímá přijímacích zkoušek na vysoké školy, jež jsou podle něj velmi nekvalitní s malou vypočítací schopností o studijních předpokladech uchazeče.

Autor nenabízí řešení, ale snaží se ukázat, že pokud si nezačneme klást určité otázky, nikdy se na ně nedozvíme odpovědi.

[LIDOVÉ NOVINY, 13. 1. 2001]

O vítězi šestého ročníku soutěže „Vesnice roku“ informuje článek **Sloup u Blanska je první mezi vesnicemi** autorky **Michaely Šmerglové**. Obec Sloup na Moravě se svými 920 obyvateli se nachází v krasové oblasti ve výšce 470 m nad mořem. Prvním, historicky doloženým datem o obci, je rok 1356. Nejvýznamnější historickou památkou obce je barokní kostel Panny Marie Bolestné z roku 1751, který je dodnes významným poutním místem. Turisticky vyhledávané a hojně navštěvované Sloupsko-šošůvské jeskyně jsou pro obec vítaným zdrojem příjmů, které investuje např. do veřejného osvětlení.

Většina obyvatel obce za prací dojíždí, v obci působí asi 120 soukromníků, nezaměstnanost se zde pohybuje pod republikovým průměrem.

Podle vyjádření starosty Josefa Mikuláška věnuje obec milion korun, které jim ocenění Vesnice roku přineslo, na stavbu nové školky. Největší radost však mají

z ocenění ti, kteří udělali v obci kus práce – je pro ně odměnou i motivací.

[LIDOVÉ NOVINY, 13. 1. 2001]

Na téma globalizace, tentokrát z pro nás exotické země – Nepálu, napsal příspěvek **Zbyněk Černík: Coca-Cola trek aneb Globalizace po nepálsku**. Autor si v článku všímá negativních dopadů čím dál většího rozmachu turismu v této zemi.

Nepál, který patří k nejhudším zemím světa, získává od turistů podstatnou část svého příjmu. Bohužel velká část zisků z turistického ruchu mizí v kapsách vládních úředníků.

Prudkému rozmachu turismu se obyvatelé pružně přizpůsobily. I ve výšce několika tisíc metrů nad mořem najdeme coca-colu, tyčinku Mars... a v primitivních staveních, jež jsou místními hotely (pokoje s holými pryčnami) najdeme i „videosály“, kde se promítají americké akční filmy.

Ještě před nedávnem byl Nepál považován za bezpečnou zemi, dnes tu ale rychle roste kriminalita a s ní počet krádeží i loupežných přepadení.

[LIDOVÉ NOVINY, 6. 1. 2001]

O výsledku mezinárodní urbanisticko-architektonické soutěži na území bývalé koksovny v centru Ostravy – Karolíny, informuje článek **Markéty Kohoutové: V Ostravě vyroste zimní zahrada s burzou květin**. Soutěž byla obeslána 90ti návrhy z 25 zemí; bohužel jen 19 jich bylo tuzemských. Měřítkem při posuzování soutěžních příspěvků byla kvalita a originalita urbanistické koncepce a vztahu nového city k historickému středu města. Posuzovala se možnost flexibility a postupné realizace záměru, koncepce dopravního řešení, požadovaný stavební program, vhodné siluety a architektonické akcenty a také intenzita využití parkových a vodních ploch v budoucí Karolině.

První cenu získal tým polských architektů, o druhou se podělila skupina českého architekta Jana Bočana a polský tým architekta S. Lessaera. Další odměny připadly autorským kolektivům z Itálie, Austrálie a Německa a opět Polska.

Podle sekretáře soutěže architekta Vlastimila Bichlera by se měla Karolina v budoucnu stát kulturním centrem a sjednotit současné kulturní aktivity, které jsou nyní v Ostravě velmi roztržštěné. Měla by zde být zimní zahrada s burzou čerstvých květin, dále dostatečná nabídka služeb, a nakonec i zábavní park. V zadání byla povinnost založit zde městský park o roz-

loze nejméně 2,5 ha, a to kromě běžné městské zeleně a zeleně biokoridoru kolem řeky. Kromě toho byl stanoven požadavek na vybudování asi šesti set bytů.

Předseda mezinárodní poroty a člen představenstva České komory architektů

Miroslav Masák hodnotí zkušenosti z této mezinárodní soutěže jako velmi cenné už proto, že názory na zadávání soutěží se u nás a v zahraničí liší. Jak město Ostrava s podněty ze soutěže nakonec naloží, bude záležet patrně i na další spolupráci s ví-

tězi, kteří mají zpracovat další fáze projektové přípravy.

[LIDOVÉ NOVINY, 14. 1. 2001]

-tb-